

Sveltegyden

Fortalt af Svend Aage Hansen

Nogen vil nikke genkendende til omtalte titel, men efter utallige opfordringer vælger jeg at bringe historien her i "Nyt om gammelt", har jeg valgt at gøre dette.

I Danmarkshistorien er Vandel kun nævnt to gange. Den sidste gang stod der her, at tyskerne kom og anlagde en flyveplads.

Denne her beretning omhandler den første gang og er fuldstændig sandfærdig, hvad også kan ses af, at hele historien i sin tid blev fortalt i "Vejle Amts årbog".

Vandel By bestod dengang af ni gårde. De lå alle oppe på en bakkeø. Her er der ler i undergrunden, og derfor har der ikke groet lyng her, i modsætning til det omkringliggende landskab, hvor den gode jord var.

Vandel er en bakkeø med ler under. I Det omkringliggende landskab var jorden udvasket og sandet, især syd for byen (hvor den daværende flyveplads anlagdes). Dette område var tilgroet med lyng og kan nærmest betagnes som en mindre filial af Randbøl hede.

Der gik en drivergang/vej derud. Denne hede/jord var fælleseje, og man kunne drive sine får eller køer derud af denne, disse blev nok passet af en lille hjorddreng.

Svenske soldater plyndrer en landsby. Stik fra ca. 1620.
FOTO: Kobberstiksamlingen.

Man mener, at denne vej eller gyde gik ned ved det daværende Vandel Savværk, da der netop i forbindelse med haven var et stykke gadejord ind mod Vandel Efterskole. Navnet på denne vej/gyde var dengang Sveltegyden.

På det tidspunkt, da den svenske hær trængte op i Jylland og kom til Kolding og Vejle-egnen, holdt man en pause - og så blev der givet fri plyndring. Det vil sige, at man - måske tolv eller atten dragoner (dem til hest) - red ud i forskellig retning og plyndrede. Så var der en afdeling, som godt kunne tænke sig at tage ud vestpå til Grindsted-Skjern området, for at se hvad der var at plyndre der. Undervejs kom de igennem Vandel. Da Vandel var godt og grundigt udplyndret, drog man videre mod vest, men en enkelt dragon vendte tilbage til Vandel. Han mente, at én af gårdmændene måske havde noget yderligere at plyndre. Efter skarpt forhør brød bondemanden sammen og tilstod, at han havde gemt sine værdier ude i et spændehus (hyrdehus) på det førnævnte fællesareal. Der drog de så ud. Bondemanden til fods og dragonen bagefter til hest.

Da de så kom ud til spændehuset, gik bondemanden først ind og svenskerdragonen stod af hesten og fulgte efter. Da døren var lav, måtte dragonen bøje sig for at komme ind. Da greb bondemanden en skovl eller spade, der stod inden for døren, og kløvede hovedet på svenskerdragonen. Herpå begravede han ham, men den gode hest kunne

han ikke nænne at gøre noget ved, så den tog han med hjem og satte i stald.

Da kammeraterne efter en 14 dages tid havde udplyndret de vestlige områder, vendte de nu tilbage og kom igen igennem Vandel.

De spurgte nu befolkningen - herunder også den førømtalte bondemand - om de ikke havde set noget til deres kammerat, der jo var

taget tilbage til Vandel. Det havde man ikke. Svenskerne troede nok ikke helt på vandel befolkningen, og de gik derfor rundt og kiggede sig grundigt omkring. Man fik nu kik på kammeratens hest, som stod i den omtalte bondemands stald. Svenskerne tog ham nu med op i Sveltegyden, hvor han døde under de frygteligste pinsler.